

Mål C-544/23

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande i enlighet med artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

28 augusti 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (Slovakien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

16 augusti 2023

Klagande:

T.T.

BAJI Trans, s.r. o.

Motpart:

Národný inšpektorát práce

Saken i det nationella målet

Begäran om förhandsavgörande som framställts inom ramen för en tvist om prövning av lagenligheten av ett avgörande som meddelats [inom ramen för ett överklagande] från en kassationsdomstol. Förevarande begäran om förhandsavgörande har framställts med anledning av de tvivel som den hänskjutande domstolen hyser om huruvida unionsrätten är tillämplig när en administrativ sanktion påförs i samband med överträdelse av en skyldighet som följer av unionsrätten och när medlemsstaterna är skyldiga att utdöma påföljd för överträdelsen, såsom är fallet med artikel 19.1 i förordning nr 3821/85 och artikel 41.1 i förordning nr 165/2014.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Tolkning av artiklarna 49 och 51.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och artikel 19.1 i förordning nr 3821/85 och artikel 41.1 i förordning nr 165/2014.

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

- 1) Ska artikel 51.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna tolkas så, att en medlemsstat tillämpar unionsrätten när den enligt nationell rätt påför en administrativ sanktion för överträdelse av en skyldighet när denna skyldighet följer av unionsrätten och när medlemsstaterna är skyldiga att utdöma påföljd för överträdelse av denna skyldighet, såsom är fallet med artikel 19.1 i förordning nr 3821/85 och artikel 41.1 i förordning nr 165/2014?
- 2) För det fall den första frågan besvaras jakande: Ska artikel 49.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och den däri fastställda principen *lex posterior mitius* tolkas så, att den även är tillämplig på påförande av sanktioner för administrativa överträdelser när frågan om skuld och påföljd först avgörs av en förvaltningsmyndighet och inte av rättslig myndighet, och att denna princip därefter även är tillämplig på förvaltningsdomstolens prövning av förvaltningsmyndighetens beslut?
- 3) För det fall den andra frågan besvaras jakande: Ska artikel 49.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och den däri fastställda principen *lex posterior mitius* tolkas så, att den är tillämplig antingen på nationella administrativa förfaranden eller på rättsliga förfaranden, oavsett i vilket skede de befinner sig?
- 4) För det fall den tredje frågan besvaras nekande: Enligt vilka kriterier ska detta skede fastställas? Ska i det konkreta fallet artikel 49 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och den däri fastställda principen *lex posterior mitius* tolkas så, att den är tillämplig i ett förvaltningsförfarande angående ett rättsmedel, såsom ett kassationsöverklagande, och att domstolen, som är den högsta förvaltningsdomstolen som prövar kassationsöverklagandet i andra och sista instans, således måste beakta en ändring av tillämpliga föreskrifter i lagar till förmån för den som begått den administrativa överträdelse som var föremål för förfarandet vid förvaltningsmyndigheten och inte vid domstolen, vilken först ägde rum efter det att det lagakraftvunna avgörandet från den lägre förvaltningsdomstolen, som är föremål för prövning, hade meddelats?

Anförda unionsbestämmelser

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, artikel 41 och artikel 51.1.

Rådets förordning (EEG) nr 3821/85 av den 20 december 1985 om färdskrivare vid vägtransporter, artikel 3.1 och 3.2 och artikel 19.1.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 165/2014 av den 4 februari 2014 om färdskrivare vid vägtransporter, [om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 3821/85 om färdskrivare vid vägtransporter] och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 561/2006 om harmonisering av viss sociallagstiftning på vägtransportområdet, artiklarna 3.1, 3.2, 41 och 47.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 561/2006 av den 15 mars 2006 om harmonisering av viss sociallagstiftning på vägtransportområdet och om ändring av rådets förordningar (EEG) nr 3821/85 och (EG) nr 2135/98 samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 3820/85, artikel 3, artikel 13.1.

Anförda nationella bestämmelser

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. (Republiken Slovakien konstitution nr 460/1992) av den 1 september 1992

Artikel 50.6

”En gärnings straffbarhet ska bedömas och straffet för denna gärning ska bestämmas i enlighet med den lag som var i kraft vid den tidpunkt då gärningen begicks. En senare lag ska tillämpas om den är förmånligare för gärningsmannen.”

Zákon č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave a o zmene a doplnení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekciu práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávani a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z. (lag nr 462/2007 om arbetstidens förläggning vid transporter och om ändring och komplettering av lag nr 125/2006 om yrkesinspektion och om ändring och komplettering av lag nr 82/2005 om olagligt arbete och olaglig anställning samt om ändring och komplettering av vissa lagar, i dess lydelse enligt lag nr 309/2007):

38 §1 a punkt 1

”En förare som kör ett fordon utan en färdskrivare eller med en färdskrivare utan giltig periodisk besiktning, eller som använder färdskrivaren på ett felaktigt sätt, gör sig skyldig till en överträdelse.”

Zákon č. 461/2007 Z. z. o používaní záznamového zariadenia v cestnej doprave (lag nr 461/2007 om användning av färdskrivare vid vägtransporter):

1 a §

”I denna lag regleras rättsförhållanden som inte regleras av särskilda bestämmelser om

a) omfattningen av skyldigheten att installera och använda färdskrivare i motorfordon”.

2 § 1 och 2

”(1) Ett transportföretag som utför busstransporter eller godstransporter på väg ska se till att en färdskrivare har installerats i varje fordon som används för transport av passagerare eller gods och ska använda diagramblad och kort när det utför transporter, om inte annat föreskrivs i det följande.

(2) Transportföretagets skyldighet enligt punkt 1 ska inte gälla för fordon som används för transport som omfattas av särskilda bestämmelser.”

Zákon č. 162/2015 Správní súdny poriadok (lag nr 162/2015 förvaltningsprocesslagen):

11 h §

”Najvyšší správní súd (Högsta förvaltningsdomstolen) ska pröva kassationsöverklaganden”.

135 § 1

”Vid prövningen av ett mål ska förvaltningsdomstolen utgå från den situation som rådde vid den tidpunkt då den offentliga myndighetens beslut meddelades eller utfärdades eller då den offentliga myndigheten vidtog åtgärden.”

195 d §

”Vid påförande av administrativa sanktioner är förvaltningsdomstolen inte bunden av omfattningen av och grunden för överklagandet vad gäller iakttagandet av principen om åläggande av påföljder i enlighet med Trestný zákon (strafflagen), vilken även ska tillämpas på påförande av sanktioner inom ramen för administrativa förfaranden.”

438 § 1 och 2

”(1) Lagakraftvunna avgöranden från en förvaltningsdomstol kan överklagas ...”

(2) Överklagandet ska avgöras av Högsta förvaltningsdomstolens avdelning och, i de fall som avses i 22 § 1, av Högsta förvaltningsdomstolens stora avdelning (nedan kallad kassationsdomstolen).”

440 § 1

”Överklagandet får endast grundas på att förvaltningsdomstolen, antingen i förfarandet eller vid avgörandet, har åsidosatt lagen genom att:

- a) förvaltningsdomstolen inte var behörig att pröva målet,
- b) den person som agerade i egenskap av part i förfarandet inte hade talerätt,
- c) parten i förfarandet inte hade full förmåga att agera självständigt vid förvaltningsdomstolen eller inte företrädde av en rättslig ställföreträdare eller ett ombud som agerade för partens räkning,
- d) ett lagakraftvunnet avgörande redan hade meddelats i samma mål eller ett förfarande redan hade inletts i samma mål,
- e) målet prövades av en domare som hade uteslutits från målet eller en förvaltningsdomstol i en felaktig sammansättning,
- f) fel i förfarandet har hindrat en part i förfarandet från att utöva de processuella rättigheter som tillkommer honom eller henne i en sådan utsträckning att rätten till en rättvis rättegång har åsidosatts,
- g) avgörandet meddelades på grundval av en felaktig bedömning av de rättsliga förhållandena,
- h) kassationsdomstolens fasta praxis har frångåtts,
- i) den bindande rättsliga uppfattning som uttryckts i upphävandet av den överklagade domen inte har beaktats, eller
- j) överklagandet har avvisats i strid med lagen.”

453 § 1 och 2

”(1) Kassationsdomstolen är bunden av räckvidden av överklagandet. Detta gäller inte i det fall då avgörandet i fråga om den angripna punkten i domslutet är beroende av en punkt i domslutet som inte har överklagats.

(2) Kassationsdomstolen är bunden av de grunder som åberopats till stöd för överklagandet, detta gäller inte i de fall då den överklagade domen har meddelats i ett förfarande där förvaltningsdomstolen inte var bunden av grunderna för överklagandet. Kassationsdomstolen beaktar inte grunder som en part i förfarandet har åberopat först efter det att fristen för att inge överklagandet har löpt ut.”

454 §

”Vid prövningen av målet ska kassationsdomstolen grunda sig på den situation som rådde vid den tidpunkt då förvaltningsdomstolen meddelade eller avkunnade den överklagade domen.”

Relevant nationell rättspraxis och praxis från EU-domstolen och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen)

a.

Enligt nationell rättspraxis gäller principen *lex posterior mitius* även i fråga om påförande av administrativa sanktioner om detta är förmånligare för den som begått den administrativa överträdelsen, även när en ändring av den rättsliga regleringen redan har skett efter det att de administrativa besluten i fråga vunnit laga kraft.

Dom från Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (Högsta förvaltningsdomstolen i Republiken Slovakien) av den 21 februari 2018, ECLI:SK:NSSR:2018:8016200465.1, punkt 79

Domar från Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (Högsta förvaltningsdomstolen i Republiken Slovakien) av den 25 november 2010, nr. 5Sž/18/2010, s. 19, och av den 4 maj 2021, ECLI:SK:NSSR:2021:1017200783.1, punkterna 85 och 88

Dom från Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (Högsta förvaltningsdomstolen i Republiken Slovakien) av den 5 november 2019, ECLI:SK:NSSR:2019:1015201090.1, punkterna 72, 73, 76 i 78

b.

Enligt Najvyšší správny súd (Högsta förvaltningsdomstolen) ger praxis från Europeiska unionens domstol inte något tillfredsställande svar på frågan om omfattningen av skyldigheten att tillämpa principen *lex posterior mitius* i de olika skederna av förfarandet. Den hänskjutande domstolen konstaterar att denna skyldighet, enligt EU-domstolens praxis, är tillämplig på förfaranden i avvaktan på ett slutligt avgörande, men att det inte finns någon vägledning om vilka typer av nationella avgöranden som ska anses vara slutliga.

Vad gäller frågan om tillämpningen av artikel 49.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna i olika skeden av ett nationellt förfarande, beroende på under vilken period lagen har ändrats till förmån för den som begått den administrativa överträdelsen, har denna ännu inte lösts i EU-domstolens praxis.

EU-domstolens dom av den 6 oktober 2015, Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, punkt 56, och beslut av den 16 juni 2021, Crédit agricole/ECB, C-456/20 P-C-458/20 P, ECLI:EU:C:2021:502, punkterna 27 och 65

Europadomstolen, dom av den 17 september 2009, Scoppola mot Italien, CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, §§ 108 och 109

Europadomstolen, dom av den 12 januari 2016, Gouarré Patte mot Andorra, CE:ECHR:2016:0112JUD003342710, §§ 28, 32–35

Europadomstolen, dom av den 27 september 2011, A. Menarini Diagnostics S.R.L. mot Italien, CE:ECHR:2011:0927JUD004350908, §§ 64–66

Europadomstolen, dom av den 21 februari 1984, Öztürk mot Tyskland, CE:ECHR:1984:0221JUD000854479, § 56

Europadomstolen, dom av den 2 september 1998, Lauko mot Slovakien, CE:ECHR:1998:0902JUD002613895, §§ 63 och 64

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Genom beslut av förvaltningsmyndigheten i första instans av den 8 december 2016 befanns den första klaganden, T.T., skyldig till en överträdelse enligt 38 § 1 a punkt 1 i lag nr 462/2007,¹ som han påstås ha begått genom att den 4 november 2015 köra ett fordon som tillhörde den andra klaganden, BAJI Trans, s. r. o., varigenom han transporterade betong, och som var utrustat med en färdskrivare som, sedan den 25 juni 2015, inte hade varit föremål för någon giltig periodisk besiktning, varför han ålades sanktionsavgifter på 200 euro.
- 2 Genom beslut av den 3 april 2017 avslog motparten, Národný inšpektorát práce (den nationella yrkesinspektionen, Republiken Slovakien), T.T:s överklagande och fastställde det beslut som hade fattats av myndigheten i första instans.
- 3 Klagandena väckte talan mot dessa administrativa beslut vid Krajský súd v Bratislave (Regionala domstolen i Bratislava, Republiken Slovakien).
- 4 Krajský súd v Bratislave (Regionala domstolen i Bratislava), som agerade som förvaltningsdomstol, ogillade T.T:s talan genom dom av den 27 mars 2019 och avvisade BAJI Trans, s. r. o.:s talan på grund av bristande talerätt.
- 5 Vad gäller frågan huruvida T.T.:s talan var välgrundad, anförde Krajský súd v Bratislave (Regionala domstolen i Bratislava) att skyldigheten att använda färdskrivare i alla vägtransportfordon hade införts i artikel 3 i förordning nr 3821/85 och därefter även i 2 § 1 i lag nr 461/2007, med de undantag som anges i artikel 3 i förordning nr 561/2006. Bland dessa undantag nämns emellertid inte fordon för transport av betong. Enligt artikel 13.1 i förordning nr 561/2006 får en medlemsstat under vissa förutsättningar medge undantag från föreskrifterna i artiklarna 5 till 9.² Krajský súd v Bratislave (Regionala domstolen i Bratislava)

¹ I dess lydelse av den 8 december 2016.

² De artiklar som det hänvisas till avser besättningar, körtid, raster och viloperioder.

har emellertid anfört att dessa undantag endast kan tillämpas på fordon som används för transport, vilka uttryckligen nämns i artikel 13.1. I lag nr 461/2007, som antogs för att genomföra förordning nr 3821/85, föreskrivs inte något undantag avseende installation och användning av färdskrivare i fordon avsedda för transport av betong, och därför gäller skyldigheten att använda en sådan färdskrivare fullt ut även för fordon avsedda för transport av betong.

- 6 Klagandena överklagade denna dom till Najvyšší správny súd (Högsta förvaltningsdomstolen) den 15 juli 2019. Under överklagandet inkom klagandena den 24 augusti 2020 med en inlaga i vilken de angav att rättsläget hade förändrats i samband med förordning nr 2020/1054.³
- 7 Den 1 augusti 2021 påbörjade Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (Högsta förvaltningsdomstolen i Republiken Slovakien) (nedan kallad Högsta förvaltningsdomstolen) sin verksamhet och inledde förfaranden i samtliga mål där förfarandet till och med den 31 juli 2021 genomfördes av Správne kolégium (förvaltningskollegium) vid Najvyšší súd Slovenskej republiky (Högsta domstolen i Republiken Slovakien). Målet tilldelades därefter femte avdelningen med tre domare vid Högsta förvaltningsdomstolen, som kom fram till att villkoren för att hänskjuta målet till stora avdelningen vid Högsta förvaltningsdomstolen var uppfyllda, eftersom denna avdelning önskade avvika från den ståndpunkt som intagits av den första avdelningen med tre domare vid Högsta förvaltningsdomstolen. För det fall första avdelningen med tre domare vid Högsta förvaltningsdomstolen vill besvara frågan huruvida Högsta förvaltningsdomstolen även ska tillämpa senare rättsregler, om dessa är förmånligare för den som gjort sig skyldig till en administrativ överträdelse, även när dessa bestämmelser har ändrats efter det att en lägre förvaltningsdomstol har meddelat eller avkunnat sitt avgörande, jakande, anser femte avdelningen med tre domare vid Högsta förvaltningsdomstolen att svaret på denna fråga ska vara nekande, med hänsyn till arten av överklagandet och principen om att ett avgörande från den lägre förvaltningsdomstolen som redan har vunnit laga kraft ska prövas.
- 8 Målet prövas för närvarande av den stora avdelningen vid Högsta förvaltningsdomstolen och det ankommer på denna att göra en tolkning av relevanta rättsliga bestämmelser (tillämpningsområdet för principen *lex posterior mitius*) som sedan kommer att vara bindande för alla avdelningar med tre personer vid Högsta förvaltningsdomstolen.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1054 av den 15 juli 2020 om ändring av förordning (EG) nr 561/2006 vad gäller minimikrav om maximal daglig körtid och körtid per vecka, minimigränser för raster och minsta dygns- och veckovila och av förordning (EU) nr 165/2014 vad gäller positionsbestämning med hjälp av färdskrivare, varigenom bland annat ordalydelsen i artikel 13.1 har ändrats, genom att bestämmelsen har kompletterats med punkterna q och r.

Parternas huvudargument

- 9 I förevarande fall har klagandena inte gjort någon invändning vid Krajský súd v Bratislave (Regionala domstolen i Bratislava) avseende de faktiska omständigheter på grundval av vilka T. T. har befunnits skyldig till överträdelsen. De har i stället invänt mot att de befunnits skyldiga till överträdelsen och mot att de påförts sanktionsavgifter på den grunden och att överträdelsen inte har begåtts, eftersom fordonet i fråga som användes för transport av betong skulle uteslutas från förteckningen över fordon i vilka färdskrivare måste användas.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

I.

- 10 Högsta förvaltningsdomstolen prövar målet på grundval av ett administrativt överklagande och ett senare kassationsöverklagande, inom ramen för vilket den prövar motpartens beslut om fastställelse av det beslut varigenom T.T. befunnits skyldig till en överträdelse enligt nationell rätt och påförts sanktionsavgifter på 200 euro. T.T. har gjort gällande att lagstiftningen har ändrats under prövningen av överklagandet och att hans beteende till följd av denna ändring inte längre är rättsstridigt och att den princip i nationell rätt som följer av artikel 50.6 i konstitutionen därför ska tillämpas.
- 11 Vad gäller den första tolkningsfrågan konstaterar Högsta förvaltningsdomstolen att samma princip följer av artikel 49.1 i stadgan. I förevarande fall är det emellertid tillämpningsområdet för denna princip som är omstritt, det vill säga principens tillämplighet på de olika skedena av det nationella administrativa förfarandet och det rättsliga förfarandet.
- 12 Enligt artikel 267.1 a FEUF är EU-domstolen behörig att meddela förhandsavgöranden i frågor som rör tolkningen av fördragen. Eftersom stadgan enligt artikel 6.1 FEU har samma rättskraft som fördragen, är EU-domstolen således även behörig att tolka själva stadgan. Av detta följer att EU-domstolen är behörig att göra den tolkning av artikel 51.1 i stadgan som är nödvändig för att bedöma när medlemsstaterna tillämpar unionsrätten och när bestämmelserna i stadgan följaktligen är tillämpliga på dem. Tolkningen av den åberopade bestämmelsen är av avgörande betydelse i förevarande fall mot bakgrund av artikel 49.1. i stadgan, eftersom denna bestämmelse endast kan tillämpas av Högsta förvaltningsdomstolen om det kan antas att det förfarande som pågår vid den avser en situation där en medlemsstat tillämpar unionsrätten.
- 13 I förevarande fall har de nationella lagarna antagits i syfte att införliva de berörda förordningarna,⁴ såväl de skyldigheter som fastställs i dessa förordningar som de påföljder som följer av ett åsidosättande av dessa. Enligt Högsta

⁴ Förordning nr 3821/85 och den senare förordningen nr 165/2014.

förvaltningsdomstolen har den förvaltningsmyndighet som agerar i egenskap av motpart tillämpat unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan vid avgörandet av frågan om skuld och påföljd för överträdelsen. Högsta förvaltningsdomstolen anser emellertid att det är nödvändigt att EU-domstolen uttryckligen bekräftar att målet omfattas av unionsrätten och att det är fråga om tillämpning av denna i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan. Om så inte är fallet, önskar den hänskjutande domstolen få kännedom om skälen till en annorlunda tolkning.

2.

- 14 När det gäller den andra tolkningsfrågan har Högsta förvaltningsdomstolen hänvisat till Europadomstolens praxis enligt vilken det krävs att varje fall rörande straffrättsligt ansvar prövas i enlighet med artikel 6.1. Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad konventionen). Den hänskjutande domstolen har emellertid även angett att det är godtagbart att anta att ett sådant åtal prövas av en annan myndighet, dock under förutsättning att den andra myndighetens beslut är föremål för prövning av en domstol som uppfyller kraven i artikel 6 i konventionen och som har full kännedom om målet, och kan bedöma huruvida den utdömda påföljden är proportionerlig.
- 15 Högsta förvaltningsdomstolen har utgått från att förvaltningsmyndigheter, för att uppfylla kraven i artikel 6.1 i konventionen vid prövningen av frågan om skuld och påföljd för administrativa överträdelser, är skyldiga att tillämpa principen *lex posterior mitius*, eftersom deras prövning i denna fråga utgör ett undantag.
- 16 Högsta förvaltningsdomstolen anser därför att det är nödvändigt att få en uttrycklig bekräftelse av EU-domstolen på att principen *lex posterior mitius*, i enlighet med artikel 49.1 i stadgan, även ska tillämpas på förvaltningsmyndigheter och följaktligen även ska tillämpas vid en rättslig prövning av administrativa förfaranden.

3.

- 17 Högsta förvaltningsdomstolen har ställt den tredje och den fjärde frågan, vilka har ställts med förbehåll för ett jakande svar på de två föregående frågorna, för att få klarhet i huruvida den ska beakta *lex mitius* (den lag som är förmånligare för gärningsmannen) som antagits efter det att en lägre förvaltningsdomstol meddelat ett lagakraftvunnet avgörande. Den hänskjutande domstolen har understrukt att denna fråga även är omtvistad mellan de olika avdelningarna vid den hänskjutande domstolen, varför målet hänsköts till stora avdelningen vid Högsta förvaltningsdomstolen.
- 18 Den hänskjutande domstolen måste således avgöra om principen *lex posterior mitius* är begränsad av i vilket skede förfarandet befinner sig eller om den domstol som prövar målet är skyldig att tillämpa den, oberoende av i vilket skede

förfarandet befinner sig. Den hänskjutande domstolen har samtidigt påpekat att klaganden, när det gäller *lex mitius* (den lag som är förmånligare för gärningsmannen), som antogs först efter det att avgörandet från förvaltningsdomstolen i lägre instans vunnit laga kraft, inte hade kunnat åberopa *lex posterior mitius* i efterhand av faktiska skäl i sitt överklagande, eftersom det skulle kunna leda till en situation i vilken *lex mitius* (den lag som är förmånligare för gärningsmannen) antas efter det att tidsfristen för kassationsöverklagandet löpt ut, och nya grunder inte längre hade kunnat åberopas i kassationsförfarandet efter utgången av dessa frister. Det bör tilläggas att ett kassationsöverklagande är ett extraordinärt rättsmedel, eftersom det är riktat mot en lagakraftvunnen dom som meddelats av en lägre förvaltningsdomstol.

- 19 Högsta förvaltningsdomstolen anser att artikel 49.1 stadgan emellertid kan leda till att ovannämnda nationella processrättsliga regler inte kan tillämpas och har därför beslutat att ställa de aktuella tolkningsfrågorna till EU-domstolen. Den hänskjutande domstolen anser att tolkningen av artikel 49.1 i stadgan är öppen och kan bli föremål för tvist och har tillagt att denna fråga ännu inte har tolkats av EU-domstolen.
- 20 Högsta förvaltningsdomstolen är därför osäker på om principen *lex posterior mitius* enligt artikel 49.1 i stadgan kan tillämpas i alla pågående administrativa eller rättsliga förfaranden eller om principen i stället endast ska beaktas i vissa skeden och, vidare, enligt vilka kriterier ett sådant skede ska bestämmas. Högsta förvaltningsdomstolen önskar närmare bestämt få klarhet i vilken utsträckning artikel 49.1 i stadgan kräver att principen *lex posterior mitius* även tillämpas i överklagandet.